

"O școală incluzivă este o școală deschisă către orice elev, o școală care primește orice elev, îl valorizează și îl face să se simtă acasă. Este, aș spune, școala ideală, unde toată lumea merge cu plăcere și toți copiii sunt ajutați să-și atingă maximumul potențialului nativ.

Este școala care oferă sprijin accentuat pentru acei copii care au nevoie în mod deosebit de el".

Bibliografie:

1. GHERGUȚ, ALOIS – Sinteze de psihopedagogie specială. Ed. Polirom; Iași, 2005;
2. ORDIN Nr. 5574 din 7 octombrie 2011 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă;
3. ORDIN Nr.1985/Nr.1305/ Nr.5805 din 23.11.2016 privind aprobarea Metodologiei pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale;
4. <https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/Competente-generale-ale-profes775.php>
5. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/256780>

ROLUL EDUCAȚIEI NONFORMALE ÎN INCLUZIUNEA SOCIALĂ A COPIILOR DEFICIENȚI DE AUZ

Sava (Sandu) Gabriela
masterandă

Solontai (Botezatu) Iuliana- Gabriela
masterandă

Pătrășcoiu Loredana-Adriana,
doctor, asistent universitar

Universitatea din București,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației, România

Rezumat

Necesitatea pregătirii copiilor cu deficiențe de auz pentru o mai bună integrare și incluziune socială, poate fi realizată cu mijloacele educației nonformale. Obiectivul general urmărit în cercetarea ce stă la baza acestui articol este identificarea comportamentelor indezirabile social ale copiilor cu deficiență de auz, identificarea și aplicarea strategiilor de educație nonformală care pot forma și dezvolta comportamente dezirabile social la copiii cu deficiență de auz.

Cuvinte cheie: educația nonformală, copii cu deficiență de auz, incluziune socială.

Annotation: *The need to prepare children with hearing disabilities to better integration and social inclusion can be achieved by means of non-formal education. The general objective of the research underlying this article is to identify the socially undesirable behaviors of hearing-impaired children, to identify and apply non-formal education strategies that can shape and develop socially desirable behaviors in children with hearing-impaired.*

Keywords: non-formal education, children with hearing deficiency, social inclusion,

În realizarea acestei lucrări ne-am propus să evidențiem faptul că mijloacele de educație nonformală pot ajuta la includerea și incluziunea socială a copiilor deficienți de auz.

Lucrând cu acești copii am observat atât comportamentul dezirabil al acestora în raport cu colegii lor și persoanele adulte cu aceleași deficiențe, dar și tendința de izolare ce apare când intră în contact cu persoanele auzitoare și cu copiii cu deficiențe diferite.

Studiind literatura de specialitate am constatat că este foarte săracă. Această deficiență senzorială este tratată la modul general, iar pentru copii sunt puține jocuri adaptate, activități și programe de intervenție speciale pentru deficienții de auz.

În calitate de educatoare, avem nevoie de o bază științifică pentru a ne desfășura activitățile de educație cu acești copii. Jocurile și activitățile nonformale le adaptăm bazându-ne mai mult pe intuiție și pe experiența personală decât pe literatura științifică.

Această lucrare a pornit de la nevoia de a aborda acest subiect în mod științific, de a trage un semnal de alarmă referitor la problemele cu care ne confruntăm în educația copiilor deficienți de auz și, poate în viitor, acest subiect va avea parte de atenția mai multor specialiști din domeniu care să realizeze o cercetare complexă, nu a deficienței de auz, ci a modului de intervenție educațională pentru pregătirea practică a acestor copii pentru o mai bună includere și incluziune socială.

Tipul de cercetare abordat în această lucrare a fost cercetarea-acțiune, deoarece necesită intervenția educatorului asupra situațiilor instructiv-educative la nivelul unui grup de copii. Prin metoda observației, metoda experimentului psiho-pedagogic și prin aplicarea mijloacelor de educație nonformală am putut demonstra confirmarea ipotezelor de lucru.

Obiectivele cercetării:

- Identificarea comportamentelor indezirabile social ale copiilor cu deficiență de auz, care pot îngreuna integrarea și incluziunea socială.
- Identificarea strategiilor de educație nonformală care pot forma și dezvolta comportamente dezirabile social la copiii cu deficiențe de auz.
- Aplicarea strategiilor de educație nonformală în scopul de a forma și dezvolta comportamente dezirabile social la copiii cu deficiențe de auz.

Lotul de subiecți

Cercetarea s-a desfășurat pe două loturi de copii cu deficiență de auz, cu vârsta cronologică cuprinsă între 7 și 11 ani, găzduiți la Centrul de Copii cu Dizabilități „Domnița Bălașa”. Copiii au fost împărțiți în două grupuri: un grup omogen format din 5 copii cu cofoză și un grup eterogen format din 8 copii cu deficiențe asociate.

Studiul documentelor

Din analiza documentelor copiilor am extras datele cu privire la motivul înscrierii lor în Centrul „Domnița Bălașa”, date despre familie, condiții de viață, anamneză, evaluarea și recomandările psihologului de caz. Aceste date ne-au fost utile pentru a înțelege de unde provin

comportamentele indezirabile social ale subiecților și pentru a putea stabili strategiile de intervenție prin mijloacele educației nonformale, pentru corectarea acestora.

În cadrul cercetării, grupul omogen va avea indicativul 1, iar grupul eterogen va avea indicativul 2. Copiii vor fi notați alfabetic de la A la M, primind indicativul grupului din care fac parte, după cum urmează:

Tabelul 1. Descrierea subiecților supuși cercetării

Grupul omogen									
Subiecți	Deficiență	Vârsta	Sex	Vârsta diagnosticării	Data intrării în sistem	Tip protezare	Limbajul utilizat		
							LMG	Labioclectură	Limbaj verbal-oral
A1	cofoză	7	F	<1	6	Implant cohlear	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- demutizat
B1	cofoză	7	F	<1	7	-	Bine dezvoltat	Bine dezvoltat	- nedemutizat
C1	cofoză	11	F	<1	8	-	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- nedemutizat
D1	cofoză	9	M	<1	6	Implant cohlear	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- demutizat
E1	cofoză	8	M	<1	7	-	Bine dezvoltat	Bine dezvoltat	- nedemutizat
Grupul eterogen									
F2	cofoză	9	F	<1	7	-	Bine dezvoltat	Bine dezvoltat	- Nedemutizat
G2	cofoză	11	M	<1	6	-	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- Nedemutizat
H2	Hipoacuzie neurosenzorială ușoară	7	F	1	6	Aparat auditiv	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- demutizat
I2	Hipoacuzie neurosenzorială ușoară	9	M	3	7	Aparat auditiv	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	- demutizat
J2	Pseudodebilitate indusă de mediu	10	M	8	9	-	Bine dezvoltat	Slab dezvoltat	Dislalie Vocabular sărac
K2	Pseudodebilitate indusă de mediu	9	M	7	8	-	Bine dezvoltat	-	Dislalie Vocabular sărac
L2	-	11	M	-	7	-	Foarte bine dezvoltat	Foarte bine dezvoltat	Foarte bine dezvoltat
M2	-	7	M	-	6	-	Bine dezvoltat	-	Dislalie ușoară Vocabular sărac

Mijloace de educație nonformală

Fiind vorba de o cercetare-acțiune, jocurile în care participă educatoarele cu rol de animator, reprezintă esența acțiunii de cercetare.

Jocurile au avut ca scop corectarea comportamentelor indezirabile social și formarea sau creșterea celor dezirabile sub atenta noastră îndrumare și coordonare.

Prin metoda observatiei am constatat următoarele aspecte comportamentale:

Trei dintre subiecții din grupul omogen au deficiențe de auz ereditare (perinatale), unul provine din familie de auzitori (nu se cunoaște momentul și cauzele apariției deficienței), iar ultimul este orfan (nu se cunosc date despre familie, dar are un frate auzitor).

Societatea în care trăim este pregătită să accepte persoanele cu deficiențe, însă, această categorie de deficiență are tendința de a nu accepta societatea și de a trăi limitat în comunități mici, relaționând numai între ei.

Un exemplu elocvent, este cazul colegilor noștri cu deficiențe de auz, soț și soție, care au copii auzitori. Au recunoscut că abia când au descoperit că fiii lor aud, au început să se deschidă către lumea auzitorilor, căci nu știau cum să se descurce cu copiii lor. Acum, deși fac parte din comunitatea surzilor și din Asociația Națională a Surzilor din România, au foarte mulți prieteni auzitori, fac tot posibilul să se integreze în societate și folosesc mesajele scrise pentru a putea comunica cu persoanele auzitoare cu care interacționează.

Din aceste motive, grupul omogen a fost format doar din copii diagnosticați cu cofoză, pentru a-i putea observa și a încerca să stabilim dacă prin educația nonformală se pot obține rezultatele așteptate. Precizăm că numărul subiecților este prea mic pentru a putea generaliza concluziile.

Copiii din grupul eterogen au fost aleși în mod intenționat câte doi din fiecare deficiență: cofoză, hipoacuzici, pseudodebilitate indusă de mediu, la care am adăugat doi copii normali, singura lor „deficiență” fiind sărăcia.

Ambele loturi de subiecți sunt formate din fete și băieți cu vârsta cuprinsă între 7 și 11 ani. Gândirea este în stadiul preoperațional, au dificultăți de atenție și de concentrare. Dezvoltarea fizică este corespunzătoare vârstei cronologice, rezultatele școlare se încadrează între slab și mediu, toți cunosc și folosesc limbajul mimico-gestual. Subiecții cu diagnosticul cofoză, sunt în proces de demutizare, doi dintre ei au implant cohlear, labiolectura este dezvoltată la nivelul vârstei. Subiecții hipoacuzici, au proteze auditive, sunt demutizați, labiolectura este mai slab dezvoltată decât a celor cu cofoză. Subiecții cu pseudodebilitate indusă de mediu cunosc limbajul mimico-gestual și îl folosesc deoarece este mai ușor decât să muncească pentru a-și corecta dislalia. Personalul instructiv-educativ insistă permanent ca acești copii să utilizeze limbajul verbal oral, chiar și concomitent cu limbajul mimico-gestual.

Am ales această strategie de organizare deoarece am vrut să observăm în mod științific felul în care relaționează între ei, în cadrul grupului și grupurile între ele, pentru ca apoi, prin metoda experimentului psiho-pedagogic, cu mijloace de educație nonformală ce constau în jocuri structurate sau semistructurate să observăm dacă și cum se schimbă comportamentele inițiale. Am întâmpinat o oarecare rezistență din partea celor patru subiecți cu deficiențe de auz din grupul eterogen, deoarece voiau chiar de la început să facă parte din grupul omogen, însă cu răbdare, i-am convins să accepte acest mod de organizare.

Subiecții cu deficiență de auz ce fac parte din eșantionul de cercetare evită contactul cu auzitorii, socializează doar cu cei „la fel” ca ei, ceea ce demonstrează prima ipoteză în care afirmăm: dacă deficiența de auz apare la vârste mici, se crează bariere în relaționarea socială cu auzitorii.

Experimentul psiho-pedagogic s-a realizat prin aplicarea următoarelor jocuri: „Desenează o lună” (cu scopul de a învăța să mulțumească și să se poarte politicos), „Să construim împreună cu piese lego” (construcții după model -câștigă echipa care termină prima și are ca scop colaborarea între coechipieri) și „Familia mea” (joc de rol cu scopul de a relaționa cu membrii grupului, dar și cu membrii celui alt grup).

După intervenția instructiv educativă din cadrul experimentului psiho-pedagogic ce au constat în activități specifice educației nonformale, subiecții deficienți de auz au renunțat la comportamentele indezirabile social și au început să accepte prezența și interrelaționarea cu copiii auzitori. Comportamentele dezirabile au crescut în intensitate, confirmând a doua ipoteză (dacă se aplică mijloace ale educației nonformale, cresc în intensitate comportamentele social dezirabile ale copiilor cu deficiență de auz), în special în cadrul jocului „Să construim împreună cu piese lego”, unde dorința de a fi câștigător a ridicat barierele dintre subiecți și au găsit o cale de comunicare și colaborare eficientă pentru a-și atinge scopul comun.

Jocul „Familia mea” a fost cel mai important. Faptul că au avut libertatea de a-și alege rolurile a creat copiilor o plăcere enormă de a-l juca. Mai mult, nu li s-a impus un scenariu strict. Doar sarcinile fiecărui membru trebuiau respectate, însă interacțiunea dintre membrii familiei, modul de „educare” al „copiilor/nepoților” a fost liber și s-a desfășurat după imaginația subiecților. Subiecții care aveau rolurile de părinți primeau sarcini comune în mod intenționat, deoarece scopul era ca „părinții” deficienți de auz să accepte prezența lui L2 (auzitor) și să interacționeze corect cu acesta.

„Bunicii” au constituit liantul grupului. Sarcinile lor erau chiar relaționarea cu toți membrii fiecărui grup, având dublul rol: părinți și bunici, în același timp. A fost un lucru dificil de realizat, deoarece G2 nu voia să aibă grijă de „nepoții” J2, K2 și M2, preferând „copiii” grupului eterogen, A1, C1, E1. Dar același lucru dorea și „bunica” H2. Inițial, au avut loc discuții contradictorii,

„copiii” grupului eterogen rămânând singuri în „casă” și lipsind de la „școală”, „învățătoarea” fiind nemulțumită. La sugestia mea, „bunicii” au fost de acord să aibă grijă de „nepoți” împreună.

Din păcate, subiectul K2 nu a înregistrat progrese deosebite, în continuare urmând programul de consiliere psihologică. Ceilalți subiecți l-au tolerat și l-au ajutat permanent, ceea ce demonstrează că mijloacele de educație nonformale pot fi utilizate cu succes pentru incluziunea socială a persoanelor cu deficiențe.

La finalul cercetării, nu se mai putea observa cine face parte din grupul omogen și cine face parte din grupul eterogen. Erau un singur grup, o „familie extinsă”.

Acest joc a adus schimbări asupra tuturor subiecților. În timpul mesei, în timpul lor liber, la baie, la culcare, deși nu mai erau în joc, se strigau „mama”, „fiule”, „bunicule”, etc. glumind și tachinându-se reciproc. Aceste comportamente demonstrează că jocul le-a făcut plăcere, comportamentele dezirabile devenind o obișnuință, depășind cadrul educațional. Aceste fapte au confirmat a treia ipoteză care afirmă că aplicarea mijloacelor educației nonformale, cresc în frecvență comportamentele dezirabile social.

Activitățile nonformale din cadrul cercetării au fost desfășurate într-un cadru relaxant, vesel, copiii s-au simțit liberi, au avut putere de decizie, nu s-au simțit constrânși, condiționați, iar jocurile au fost continuate, fiind incluși mai mulți copii, la cererea lor și după încheierea perioadei de cercetare. Toate acestea confirmă că și ultima ipoteză este adevărată, comportamentele dezirabile social pot fi mai ușor exersate și generalizate, prin utilizarea metodelor de educație nonformală.

Educatorii care lucrează cu copiii cu deficiențe de auz sunt și ei persoane speciale. Au capacitatea de a media conflicte, de a se juca cu copiii, de a ști ce și cât se poate cere de la fiecare copil în parte. Fiecare este unic și imposibil de încadrat în standarde, deoarece o deficiență este rareori pură. Subiecții acestei lucrări au deficiențe asociate de diferite feluri și grade, însă dosarul medical este confidențial și nu poate fi studiat pentru o cercetare amănunțită decât în cazul cercetătorilor avizați de instituțiile de specialitate. În PIS, documentele educatorilor, sunt înscrise niște diagnostice seci, niște recomandări psihiatrice, greu de înțeles pentru cei fără cunoștințe de medicină. Din acest motiv, educatorii încearcă deseori „marea cu degetul”, aplicând diverse metode de educație nonformală, selectându-le pe cele care dau rezultate pozitive și continuând aplicarea lor în procesul instructiv-educativ.

Jocul structurat este unul din mijloacele de bază ale educației nonformale și contituie cel mai important instrument de intervenție pentru a forma și dezvolta comportamente dezirabile social.

Educația nonformală completează educația formală, ridică invizibilele bariere sociale și are un rol deosebit de important în integrarea și incluziunea socială a deficienților de auz. Educația nonformală ajută la crearea unui mediu familial, se pliază pe aptitudinile și nevoile copiilor, ușurându-le contactul și relaționarea cu persoanele auzitoare.

Cea mai importantă sarcină a personalului instructiv- educativ este de a forma copiilor comportamente dezirabile social și de a-i pregăti pentru inluziunea socială. Prin mijloace de educație nonformală, copiii își formează deprinderile de autonomie personală și de autogospodărire. Sistemul de învățământ le oferă posibilitatea pregătirii profesionale pentru a deveni adulți independenți din toate punctele de vedere. Dar, pentru a trăi în societate, trebuie mai întâi să accepți societatea. O viață izolată nu este satisfăcătoare pentru nimeni, indiferent dacă acea persoană este deficientă sau nu.

Tabelul 2. Rezultate finale obținute:

Comportamente sociale	Exemple de comportament
Inițierea și menținerea unei relații (interpersonale)	Să inițieze și să mențină o interacțiune cu copiii cu deficiențe diferite
	Să împartă obiecte și să împărtășească experiențe
	Să ofere și să primească complimente
	Să rezolve în mod eficient conflictele apărute
Integrarea în grup (intrapersonale)	Să respecte regulile aferente unei situații sociale
	Să coopereze cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini

Bibliografie:

1. MANU, Beatrice, KESSLER, Ioana (2014). *Metodologia cercetării în sociologie și psihologie*. București: Ed. Fundației România de mâine. ISBN: 978-606-20-0060-8
2. MEUWLY, Michele; HEINIGER, Jean-Pierre. (2008). *Jocuri cu scop psihosocial*. Lausanne: Ed. Fundației Terre des hommes
3. VERZA, Emil; VERZA, Florin Emil. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*. București: Ed. Universității din București. ISBN: 978-606-16-0006-9
4. VRĂȘMAȘ, Traian.(2001).*Învățământ și/sau incluziv*.București:Ed.Aramis.ISBN:973-8294-06-1
5. <http://www.scout.ro/wp-content/uploads/2013/10/Manual-100-de-idei-de-educatie-non-formala.pdf> (accesat 7/08/2018)

INTERVENȚIE ȘI EDUCARE A COPIILOR CU CES PROVENIȚI DIN FAMILII SOCIALMENTE VULNERABILE

Andronache Roxana

Drd. anul II,

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat

Familia este unul din cele mai importante elemente sau, mai bine spus, sisteme care contribuie la dezvoltarea unei persoane și la starea ei de sănătate exercitând o influență deosebit de adâncă asupra copiilor. Familia este instituția fundamentală în toate societățile.Eficiența educației în cadrul familiei depinde de un șir de factori. Una dintre condițiile decisive este competența parentală constituită pe parcursul întregii vieți a părinților.Schimbările în comportamentele familiale și în modelele familiale sunt determinate de un ansamblu de factori economici, sociali, culturali și ideologici, factori ce dau caracteristica de vulnerabilitate unei familii. În familiile dezarmonioase poate fi afectat progresul școlar al copiilor, dar și stima de sine a tuturor persoanelor, care fac parte din ele Problematika copiilor cu CES, în general și a celor proveniți din familii socialmente-vulnerabile în special, a devenit extrem de actuală în contextul in care ,dacă până acum se credea că gama CES cuprindea deficiențe mentale,senzoriale sau fizice,cu timpul,s-a constatat însă că, la copii se dezvoltă dificultăți școlare permanente sau temporare.